

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа с.Торгалыгский
муниципального района «Улуг-Хемский кожуун Республики Тыва»

«РАССМОТРЕНО»
на педагогическом совете
протокол № 01
от 30.08.2023г.

«СОГЛАСОВАНО»
зам. дир. по УВР
 /Домбаа О.С.-Д./
«31» августа 2023 г.

«УТВЕРЖДЕНО»
Директор
 приказ
№ 1 от «01» 09 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности по предмету «Родной (тувинский язык)» «Төрээн дылым – эртине байлаам»
для учащихся 8 класса

Уровень общего образования: основное общее образование, 5-9 классы

Срок реализации: 1 год

Количество часов -34 часа, 1 час в неделю

Разработчики: Монгуш В.В., Хомушку Ч.О.

2023- 2024 учебный год

8 класс (34 шак)

Программаны өзгөчөсү	Тема	Шагы	Өөреникчинин ажыл- чорудулгасы	Кичээлдин хевири	Өөрөдигенин курлавырлары (парламал болгаш электроннуг хевирде)	План езугаар эрттирге ни	Херек кырын да эрттирг ени
Кирилде кичээл	Төрөөн дылым – эртине- байлаам	1	Тыва дыл – чечен- мерген өгбелеривистин салгалдан салгалче дамчыдып берген эртинези, улустун аасчогаалында, чечен чогаалдарда кадагалаттынган деп медресеп, тыва чоннун төөгүзүн, культуразын шинчилеп өөрениринге тыва дылдын чугулазын билип алыр	Кичээл-лекция	Өөрөдиге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru		
Синтаксис	Сөс каттыжышкынн арынын тургузуунун аайы-биле модельдери	2	Сөс каттыжышкынынын холбааларынаңгылап билир, чугула сөзүнүн аайы- биле бөлүктөрүн тодарадыр. Сөс каттыжышкыннарынын тургузуунун аайы-биле модельдерин билир (д.а. + ч.а.,с.а. + ч.а., ч.а. + ч.а., ч.а. + к.с., н. + к.с.) Сөзүглелден, домактардан сөс каттыжышкыннарын ушта бижиир, өзек болгаш	Кичээл- быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөрөдиге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы		

			чагырткан сөзүн тодарадыр. Сөс каттыжышышкыннарының сайгарылгазын чорудар				
Синтаксис	Домактарның тургузуунуң аайы-биле бөлүктери	3	Домактарның тургузуунуң аайы-биле бөлүүн тодарадыр. Бөдүүн домактарны, ийи чугула кежигүннүг домактарны танып билир.	Кичээл- быжыглаашкын	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер		

	<p>Ийи чугула кежигүнн үг домактар га катаптаашкын</p>		<p>Домактың чугула кежигүннерин, оларның кандыг чугаа кезектери- билеилереттингенин тодарадыр. Сөглекчиниң хевирлерин тодарадыр:кылыг сөстүг бөдүүн, кылыг сөстүг составтыг, ат сөстүг составтыг. Сөглекчиниң составында модальдыгсөстөрниң домакка ужур-дузазын тайылбырлаар. Кол сөс биле сөглекчиниң аразынга бижик демдээн (тирени) салыр дүрүмнү билер. Делгеренгей эвес домактың синтаксистиг сайгарылгазын кылыр</p>	<p>Кичээл- катаптаашкын Практиктиг кичээл</p>	<p>чыындызы</p>		
--	--	--	---	--	-----------------	--	--

Синтаксис	Домакты ийиги чергекежигүннер-биле делгередири	3	<p>Домактың ийиги чергекежигүннеринтодарадып билир.</p> <p>Домактың ийиги чергекежигүннерин (дорт болгаш доора немелделер, тодарадылга болгаш капсырылга; үениң, туруштун, кылдыныг арганың, чылдагаанның болгаш сорулганың, хемчегниң байдалдарын) болгаш оларның кандыг чугаа кезектери-биле илереттингенин тодарадыр.</p> <p>Делгеренгей эвес домакты ийиги чергекежигүннер-биле делгередири.</p> <p>Делгеренгей домактың синтаксистиг сайгарылгазын кылыр</p>	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы		
Чугаа	<i>Чогаадыкчы ажыл.</i>	1	Бердинген сөзүглелди номчуур,	Практиктиг кичээл	Сөзүглел		

<p>чорудулг азы. Чугаа культуразы</p>	<p><i>Сөзүглел-биле ажыл</i></p>		<p>онаалгаларын күүседир. Бөдүүн домактарның синтаксистиг сайгарылгазын кылыр, чугаа кезектеринайтыр, бижик демдектерин салыр. Сөөлгү домактан сөс каттыжышкыннарын ушта бижиир, сайгарылгазын кылыр</p>				
<p>Синтаксис</p>	<p>Чаңгыс чугула кежигүннүг домактарның чугааның стильдериниң аайы-биле ажыглалы</p>	<p>3</p>	<p>Ийи чугула кежигүннүг домактардан чаңгыс чугула кежигүннүг домактарны ылгап билир. Сөзүглелден чаңгыс чугула кежигүннүг домактарны тывар, хевирлерин тодарадыр, чугааның стильдериниң аайы-биле оларның ажыглалын хайгаараар: сөглөкчи хевирлиг (тодаргайарынның домак, тодаргай эвес арынның домак, арын чок) болгаш кол сөс хевирлиг (ат домаа) чаңгыс чугула кежигүннүг домактар. Сөзүглелге чаңгыс чугула кежигүннүг домактарның ужур-дузазын тодарадыр</p>	<p>Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл</p>	<p>Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru Мергежилгелер чыындызы</p>		

Синтаксис	Диалогта долу болгаш долу эвес домактар	2	Долу болгаш долу эвес домактарны ылгаар. Сөзүглелдерде оларның ажыглалын хайгаараар. Домак сөстөрни билир. Диалог тургузарынга долу болгаш долу эвес домактарны, домак сөстөрни ажыглаар	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Мергежилгелер чыындызы		
Чугаа чорудулганы. Чугаа культуразы	<i>Чогаадыкчы ажыл. Сөзүглел-биле ажыл</i>	1	Бердинген сөзүглел-биле ажылдаар. Ийи болгаш чаңгыс чугула кежигүннүг	Практиктиг кичээл	Сөзүглел		

			бөдүүн домактарның синтаксистиг сайгарылгазын кылып, чугаа кезектеринайтыр.			
Синтаксис	Чаңгыс аймак кежигүннер-биле нарынчыттынга н домактарга бижик демдектери	2	Сөзүглелден нарынчыттыган домактарны тывар. Чаңгыс аймак кежигүннер-биле нарынчыттыган домактарны тодарадыр. Чаңгыс аймак кежигүннерлиг домактарга бижик демдектерин шын бижиир болгаш үн аянын сагыыр	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru	
Чугаа чорудулг азы. Чугаа культуразы	<i>Надя Рушева – мөңгечырыткы</i> <i>Чурук-биле ажыл: Надежда Рушеваның «Балет» темазынга чуруктары</i>	2	Салым-чаяанныг аныяк чурукчу Надежда Рушеваның чуртталгазы болгаш чогаадыкчы ажил-ижиле таныжар. Дыңнадыглар белеткээр. Башкының белеткээн айтырыгларынга даянып, чурукту топтап көөр, ооң дугайында чугааның планын тургузар, чурукка чогаадыг бижиир. Чаңгыс аймак кежигүннер-биле нарынчыттыган домактарны чогаадыгга ажыглаар	Кичээл-таныжылга/ Кичээл-экскурсия Чугаа сайзырадылгазының кичээли	Алдан-Маадыр аттыг национал музейже экскурсия Е. Т. Танова «Иениң салым-хуузу» Надежда Рушеваның «Балет» темазынга чуруктары «О жизни самой юной художницы» (lyarder.livejournal.com)	

					/s/39362html)		
Синтаксис	Тускайлаашкынның домакка ужур-дузазы	4	Тускайлаашкын деп чүл, ооң домакка ужур-дузазын катаптаар.	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс,		

	Нарынчыттынг андомактын синтаксистиг сайгарылгазы		<p>Тускайлаан кежигүннер-биле (причастиелиг, деепричастиелиг, деңнелгелиг бөлүглелдер-биле; адалгалар, киирилде сөстөр, киирилде домактар-биле) нарынчыттынган домактарны аңгылаар. Оларны кандыг сорулга-биле ажыглаанын тодарадыр.</p> <p>Нарынчыттынган домактарга бижик демдектерин болгаш үн аянын сагыыр. Чечен чогаалга нарынчыттынган домактарның ужур-дузанын тайылбырлаар, чогаал сөзүглелдериндентывар. Оларны аас болгаш бижимел чугаага ажыглаар</p>		Сөзүглелдер		
	<i>Нарынчыттынган домактарга билиглерхыналдазы</i>	1	Тестиниң онаалгаларын күүседир	Тести-биле ажыл			
Чугаа чорудулг азы. Чугаа культуразы	Чугааның янзылары болгаш хевирлери	3	Чугааның янзыларын (тоожуушкун, чурумал, угаап боданышкын) ылгаар. База чугааның хевирлерин (диалог, полилог, монолог) аңгылаар. Сөзүглелдерге даянып, чугааның янзыларын тургузар. Диалог, монолог, полилогтуң ажыглалын хаайгаараар, чугаазынга ажыглаар	Кичээл-быжыглаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс, Сөзүглелдер: www.tuvancorpus.ru		

	Сөс каттыжыышкыны болгаш бөдүүн	2	Өөренген темаларын катаптаар, янзы- бүрү ажилдың хевирлерин кылыр (ном-	Кичээл- катаптаашкын Практиктиг кичээл	Өөредилге ному «Тыва дыл», 8 класс,		
--	---------------------------------------	---	---	---	--	--	--

	домактың хевирлеринг е түңнел катаптаашкын		биле ажыл, сөзүглел-биле ажыл, аянынгномчулга, бот ажыл)		Сөзүглелдер		
	<i>Чыл дургузунда өөрөнгөн темаларыңга олимпиада</i>	2	Олимпиаданың онаалгаларын күүседир, чыл дургузунда өөрөнгөн темаларыңга билиин хынаар	Хыналда кичээл	Олимпиданың онаалгазын уругларның билиинин деңнелиниң аайы-билебашкы боду тургузуп алыр		
	<i>Ажылдарның сайгарылгазы, частырыглар-билеажыл</i>	1	Олимпиада ажылдарының сайгарылгазы, частырыглар-биле ажылдаар, дүрүмнерни катаптаар				
	<i>Түңнел кичээл</i>	1	8-ки класска өөрөнгөн темаларыңга катаптаашкын. Бөлүктерге ажылдаар, айтырыгларга харыылаар	Кичээл-викторина			